

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความจำเป็นของปัญหา

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นศูนย์กลางในการเข้ามา มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดกิจกรรมและจัดกิจกรรมแต่ละส่วนลงพื้นที่เป้าหมายเดียวกัน ภายใต้การมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้ามาร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการพัฒนาและกำหนดแผนการ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะตรงกับความต้องการของชุมชน เกิดการพัฒนาในอาชีพทุกด้าน ผลักดันให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนรวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรที่ สำคัญแก่ชุมชนในลักษณะบูรณาการ ณ จุดเดียวคือที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล

จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนล่าง มีพื้นที่ 7,838 ตาราง กิโลเมตร หรือประมาณ 4,899,120 ไร่ แบ่งเขตการปกครองเป็น 9 อำเภอ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัด แพร่และจังหวัดน่าน ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดพิจนุโลก ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดสุโขทัย ทิศ ตะวันออกติดต่อกับจังหวัดพิจนุโลก และประเทศสาธารณประชาธิปไตยประชาชนลาว อยู่ห่าง จากกรุงเทพมหานครโดยทางรถไฟ 485 กิโลเมตร ทางรถยนต์ 491 กิโลเมตร มีภูมิประเทศแบ่งออก ได้เป็น 3 ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นแบบที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ค่อนข้างราบ เรียบพบอยู่ใน เขตอำเภอตรอน พิชัย บางส่วนของอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ อำเภอลับแลและ อำเภอทองแสนขัน เหมาะสำหรับทำนา ลักษณะต่อมาเป็นลักษณะภูมิประเทศที่ราบลุ่มระหว่างหุบ เขาและบริเวณลูกคลื่นลอนลาด เป็นบริเวณที่อยู่ต่อเนื่องจากบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำทางด้านเหนือ และทางด้านตะวันออกของจังหวัด ประกอบด้วยที่ราบแคบๆระหว่างหุบเขาตามแนวคลองตรอน แม่น้ำป่าดและคลองแม่พ่อง ลำห้วยน้ำไคร้และลำธารสายต่างๆสลับกับภูมิประเทศเป็นภูเขาใน เขตอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ อำเภอลับแล อำเภอน้ำป่าด อำเภอฟากท่า และอำเภอบ้านโคก เหมาะ สำหรับการปลูกผลไม้ เช่นทุเรียน ลางสาด ลองกอง สับปะรด ลำไย และมะขามหวาน ฯลฯ ลักษณะภูมิประเทศลักษณะสุดท้ายคือลักษณะ ภูมิประเทศแบบเขตภูเขาและที่สูง มีพื้นที่ประมาณ ครึ่งหนึ่งของจังหวัดอุดรดิตถ์อยู่ในบริเวณตอนเหนือและตะวันออกของจังหวัด โดยเฉพาะเขต อำเภอบ้านโคกอำเภอฟากท่า อำเภอน้ำป่าด อำเภอท่าปลาและบางส่วนของอำเภอเมืองอุดรดิตถ์

สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์ ในปี 2546 พบว่าประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 38,397 บาท เป็นอันดับที่ 8 ของภาคเหนือ และเป็นอันดับที่ 47 ของประเทศ รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นสาขาเกษตรกรรมและสุดท้ายคือการค้าส่ง ค้าปลีก ในด้านการเกษตร จังหวัดอุดรดิตถ์มีพื้นที่ทางการเกษตรจำนวน 1,328,178 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27 ของพื้นที่ทั้งหมด

จังหวัดอุดรดิตถ์ได้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจำนวน 65 ศูนย์ ใน 9 อำเภอ การดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นภารกิจหลักของกรมส่งเสริมการเกษตร จะประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหนเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรเพียงใดและเกษตรกรมีความพอใจในการให้บริการของศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเพียงใดและเกษตรกรมีความต้องการให้ศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลให้บริการแบบไหนด้านใด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความต้องการในการให้บริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์ ว่ามีปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมการเกษตรใดบ้างที่มีผลต่อความต้องการของเกษตรกรรวมทั้งปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการให้บริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรและพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมกับความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการให้บริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลงานวิจัยจะทำให้ทราบถึงความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดอุตรดิตถ์ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ในจังหวัดอุตรดิตถ์ ต่อไป

สมมติฐานงานวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กรอบแนวความคิด

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variables)

<p>ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> - อายุ - เพศ - ระดับการศึกษา - ตำแหน่งทางสังคม <p>ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความหลากหลายทางด้าน การเกษตร - รายได้ทางการเกษตร - รายได้นอกภาคเกษตร - ความรู้เรื่องศูนย์บริการฯ - การรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร - ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร 		<p>ตัวแปรตาม</p> <p>(dependent Variables)</p> <p>ความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการของศูนย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - การถ่ายทอดความรู้ - การประสานงาน - จุดสาธิต - การให้คำแนะนำปรึกษา - การให้บริการต่างๆ - การเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน
---	---	--

ตัวแปรตาม

(dependent Variables)

ความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการของศูนย์

- การถ่ายทอดความรู้
- การประสานงาน
- จุดสาธิต
- การให้คำแนะนำปรึกษา
- การให้บริการต่างๆ
- การเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน

นิยามศัพท์

ความต้องการ หมายถึง ความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของศูนย์ฯ โดยวัดความต้องการออกเป็น 3 ระดับคือ

- ระดับความต้องการมาก ให้ 3 คะแนน
- ระดับความต้องการน้อย ให้ 2 คะแนน
- ไม่ต้องการ ให้ 1 คะแนน

เกษตรกร หมายถึงหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่การดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดอุดรดิตถ์

ความหลากหลายทางด้านการจัดการเกษตร หมายถึงการทำกิจกรรมทางการเกษตรที่มีความหลากหลายของผู้ให้ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ผู้ที่มีความหลากหลายทางการเกษตรมากหมายถึงผู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรมากกว่า 2 ชนิด และผู้ที่มีความหลากหลายทางการเกษตรน้อย หมายถึงผู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเท่ากับ 2 ชนิด หรือไม่เกิน 2 ชนิด

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หมายถึง ศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของกระทรวงเกษตรฯ และได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานกระบวนการจัดทำแผนการพัฒนาระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐองค์กรในชุมชนและเกษตรกรในตำบลแบบมีส่วนร่วม เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรแก่สมาชิกในชุมชน เป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านการเกษตร เพื่อการพัฒนาและประชาสัมพันธ์ประจำตำบล เป็นจุดสาธิตและการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรที่สนใจ โดยมีจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต เป็นสถานที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร มีเกษตรกรเป็นเจ้าของจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้

การดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หมายถึง กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการเกษตร กำหนดจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิตในการให้ความรู้และขยายผลให้เกษตรกรแบบมีส่วนร่วม โดยมีกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่างๆ

รายได้ทางการเกษตร หมายถึง รายได้ทางการเกษตรทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูล

รายได้นอกภาคการเกษตร หมายถึงรายได้ที่ได้รับที่ไม่ใช่มาจากผลผลิตทางการเกษตรของผู้ให้ข้อมูล(บาท/ปี)

การรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร หมายถึง การรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของผู้ให้ข้อมูลเช่นรับจากเพื่อนบ้าน รับจากสื่อต่างๆ รับจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล เป็นต้น

พื้นที่ทำการเกษตร หมายถึง พื้นที่ทำการเกษตรของผู้ให้ข้อมูล คิดเป็นจำนวน ไร่
ระยะห่างจากบ้านถึงศูนย์ฯ หมายถึง ระยะห่างจากบ้านของเกษตรกรถึงศูนย์ของผู้ให้
ข้อมูล คิดเป็นกิโลเมตร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved